

Nieuwsbrief ProDemos

Special over de gemeenteraads-
verkiezingen 2018

p. 7 | Niet iedereen is van nature politiek betrokken. ProDemos schuift deze winter aan bij mensen die geen vertrouwen hebben in de overheid en hun eigen vermogen om invloed uit te oefenen.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

Foto: Bart van Vliet

In dit nummer

p. 2 | **Ondermijning**
lokaal bestuur

ProDemos komt naar je toe deze winter! In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 zijn we door het hele land te vinden. Met informatiebijeenkomsten, verkiezingsfestivals, workshops voor licht verstandelijk beperkten en natuurlijk de Scholierenverkiezingen. Lees er alles over in deze speciale nieuwsbrief.

En verder...

p. 3 | **Verkiezingskrant in Gewone Taal**
p. 4 | **Stem jij ook?**
p. 8 | **Publicaties**

Collegereeks

Ondermijning van het lokaal bestuur

Foto: Niels Wenstede/HH

Wie is de baas in de stad?

Begin 2018 organiseert ProDemos een collegereeks over de bestuurbaarheid van de gemeente. In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen bespreken we in vier colleges het gevaar van infiltratie van de gemeentepolitiek door de onderwereld.

De afgelopen jaren kwamen verschillende verhalen naar buiten van lokale bestuurders die ernstig bedreigd werden (o.a. de burgemeesters van Woerden en Gilze-Rijen). De locoburgemeester van Emmen moest zelfs enkele weken onderduiken in het buitenland. In verschillende media luidden burgemeesters uit Noord-Brabant de noodklok: door middel van infiltratie en bedreiging proberen criminelen toegang te krijgen

tot het lokale bestuur en de besluitvorming te beïnvloeden. Maar wat betekent dat precies? Is er sprake van ondermijning van het lokale bestuur? Wat doet dat met de democratie? En hoe pak je zoiets aan? Dit en meer onderzoeken we in deze collegereeks.

Hoogleraar bestuurskunde Pieter Tops (Tilburg University) bijt op 22 januari het spits af. Samen met journalist Jan

Foto: Yvonne Pieters

Tromp schreef hij het boek *De achterkant van Nederland*. In zijn college zet Tops uiteen wat de invloed van criminaliteit op de overheid is en wat deze ondermijning met de lokale samenleving doet. De colleges worden gehouden bij ProDemos in Den Haag.

prodemos.nl/agenda

Verkiezingskrant in Gewone Taal

ProDemos maakt een Verkiezingskrant in Gewone Taal, in samenwerking met Stichting Lezen & Schrijven. Deze krant maakt het mogelijk om op een laagdrempelige manier kennis te maken met de gemeentepolitiek, de lokale verkiezingen en het referendum.

In Nederland hebben 1,3 miljoen mensen tussen de 16 en 65 jaar moeite met lezen en schrijven. Ook hen willen we in aanloop naar de verkiezingen informeren en motiveren om te gaan stemmen.

Daarom hebben Stichting Lezen & Schrijven en ProDemos het initiatief genomen om deze Verkiezingskrant in Gewone Taal te ontwikkelen en te verspreiden. Samen zullen we ongeveer 100.000 kranten verspreiden in bijvoorbeeld bibliotheken en onder docenten Nederlands als Tweede Taal (NT2).

Handreiking

Hoe organiseer je een debat of bijeenkomst?

Met de handreiking 'Hoe organiseer je een debat of bijeenkomst?' van ProDemos kun je zelf aan de slag met het organiseren van een debat of een ander soort publieksbijeenkomst. Hoe kom je tot een goed thema? Wat is een goede opzet voor je onderwerp? En hoe krijg je die zaal vol? De handreiking

helpt je met al deze vragen en meer! In de handreiking vind je o.a. verschillende werkvormen, tips en tricks, een tijdspad voor de organisatie en voorbeelden van uitnodigingen, draaiboeken en communicatie-uitingen.

prodemos.nl/handreikingdebatten

Foto: Bart van Vliet

Verkiezingsfestivals

In vijf steden door het hele land organiseren we verkiezingsfestivals om mbo-studenten te enthousiasmeren naar de stembus te gaan. In aanloop naar de verkiezingen en het festival geven we gastlessen op school, zodat de leerlingen weten waar de verkiezingen over gaan. Op verkiezingsdag is het vervolgens groot feest op school. Er zijn muziektredens, studenten kunnen prijzen winnen én ze kunnen direct hun stem uitbrengen in de school.

We organiseren de verkiezingsfestivals, o.a. in Utrecht en Rotterdam, samen met de Nationale Jeugdraad (NJR). Daarnaast ondersteunen we de campagne 'Ieder MBO een Stembureau' van de NJR, Ben & Jerry's en IZIsolutions. ProDemos heeft een voorbeeldmotie gemaakt die raadsleden kunnen indienen om een stembureau te plaatsen op opleidingsinstituten in hun eigen gemeente. Kijk voor meer informatie op www.mbestemburo.nl

Achter de schermen bij Stem jij ook?

Ook mensen met een licht verstandelijke beperking mogen stemmen. ProDemos helpt deze speciale doelgroep graag een handje. Onder meer met de speciale verkiezingskrant 'Stem jij ook?'. Een kijkje achter de schermen van het productieproces met de vormgever en illustrator van de krant, Lidewij Spitshuis.

In Nederland wonen ruim 74.000 mensen met een licht verstandelijke beperking. Daarnaast hebben in Nederland zo'n 2,2 miljoen mensen een IQ tussen de 70 en 85. Met het project *Stem jij ook?* wil ProDemos ervoor zorgen dat ook zij zélf de keuze kunnen maken of ze wel of niet gaan stemmen bij verkiezingen. ProDemos helpt hen op weg – met workshops, maar ook met de speciale verkiezingskrant 'Stem jij ook?', waarin eenvoudig wordt uitgelegd wat je moet weten om te kunnen stemmen.

Wat heb jij met de doelgroep van deze verkiezingskrant?

Nou, ik heb voor ProDemos al eerder verkiezingskranten gemaakt voor mensen met een licht verstandelijke beperking, voor de Provinciale Statenverkiezingen in 2015 en de laatste Tweede Kamerverkiezingen. Daarvoor verdiepte ik me in de doelgroep door bijvoorbeeld te kijken hoe informatie voor hen eruit ziet, zoals die van hun belangenorganisaties. Ik vind het belangrijk dat een ontwerp aansluit bij de belevingswereld van een doelgroep en dat de vormgeving de inhoud ondersteunt. Ik doe graag educatieve projecten, dat past gewoon bij mij. Dit soort opdrachten zie ik als een inspirerende puzzel: een begrensde vorm

Een testpanel met mensen met een licht verstandelijke beperking geeft vaak ongezouten haar mening over wat ze mooi of lelijk vindt.

Lidewij Spitshuis is vormgever en illustrator en doet voor ProDemos o.a. de vormgeving van 200 jaar Koninkrijk, de Toolbox Participatieverklaring en verkiezingskranten voor licht verstandelijk beperkten en laaggeletterden. Meer werk van Lidewij vind je op Lidewij.net.

moet je proberen zo creatief mogelijk in te vullen.

Hoe anders is het om een krant te maken voor licht verstandelijk beperkten?

Je legt ze geen lappen met tekst voor, dus ik deel het op in kleinere stukjes. De letter moet wat groter en er moet wat meer wit tussen de regels, ook omdat er relatief veel slechtzienden in de doelgroep zitten. Daarom gebruik ik ook kleuren die helder zijn en goed met elkaar contrasteren. En je gebruikt natuurlijk veel beeld. Dat de informatie in de vorm van een krant gaat, vind ik

Stem jij ook?

perfect: dat geeft aan dat de inhoud belangrijk is en op zo'n grote pagina kan ik ook veel informatie kwijt met veel plaatjes.

Je bent nu bezig met de 'Stem jij ook?'-krant voor de komende raadsverkiezingen, hoe gaat dat in z'n werk?

Het liefst ontvang ik alle kopij zo volledig mogelijk in één keer, dan krijg ik een goed overzicht van hoe het gaat worden. Foto's komen van ProDemos en ik zoek er ook zelf beeld bij. Om sommige dingen uit te leggen, zoals hoe je moet stemmen, werkt het handig om dat visueel weer te geven, dan maak ik er zelf illustraties bij. Als het ontwerp af is, gaat het naar een testpanel met mensen met een licht verstandelijke beperking. Die geven vaak ongezoeten hun mening over wat ze mooi of lelijk vinden en ik krijg soms verrassend goede feedback over dingen waarover ik zelf nog niet had nagedacht. Hartstikke leuk en leerzaam dus! Hun opmerkingen verwerk ik dan in de krant, waarna de kranten worden gedrukt en naar de organisaties worden verstuurd.

Kijk meer informatie op prodemos.nl/stemjijook of neem contact op met Sedi van Loon via s.vanloon@prodemos.nl.

Naast de speciale verkiezingskrant over de gemeenteraadsverkiezingen, die in pakketten van 25 stuks besteld kan worden via de webshop van ProDemos, bestaat Stem jij ook? uit de volgende onderdelen:

- Workshops bij lokale en regionale instellingen en organisaties vanaf begin februari. In deze workshops leren deelnemers hoe de stemprocedure werkt, wat de gemeenteraad doet, waarom stemmen belangrijk is en op welke partijen een stem uitgebracht kan worden in hun gemeente. Deelnemers maken kennis met lokale

(kandidaat-)raadsleden en ervaren dat de lokale politiek geen ver-van-je-bed-show is.

- Een gratis online toolbox met alle workshopmaterialen, zodat organisaties de workshops ook zelf kunnen organiseren.
- De website www.stemjijook.nu, met informatie over de verkiezingen, hulp bij het kiezen, filmpjes over de verkiezingen en een online oefenmodule van Stichting Leer Zelf Online. Deze website is ook de vindplek voor meer informatie over *Stem jij ook?* voor professionals.

Partners

Voor Stem jij ook? 2018 werkt ProDemos samen met o.a. de landelijke belangenorganisatie LFB, Stichting Leer Zelf Online, ABRI, STRAS en MEE NL. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door NSGK, VSBfonds, VGN en Fonds Verstandelijk Gehandicapten.

Werkt u niet met mensen met een licht verstandelijke beperking, maar met mensen met een verstandelijke beperking en wilt u met hen de verkiezingen bespreken? Neem dan contact op met Gerben Lems van Stichting STRAS (www.stras.nl /06 28 22 71 64).

De Volkskrant schreef een mooie impressie van een van de Stem jij ook?-workshops voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Lees het artikel online: bit.ly/2AJXhTj

Gemeenteraadsverkiezingen 2018 voor het onderwijs

Op 21 maart 2018 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Voor deze verkiezingen hebben we lesmateriaal ontwikkeld en organiseren we een aantal activiteiten voor het onderwijs. Op deze pagina vindt u een overzicht. Bestellen of meer informatie? Kijk op prodemos.nl/verkiezingen

Voor basisscholen (groep 7 en 8)

Doeboek Gemeenteraadsverkiezingen 2018

Met behulp van puzzels, weetjes, foto-strips en verhalen leren kinderen spelenderwijs over de gemeenteraadsverkiezingen. Het Doeboek bevat o.a.:

- Wie is de baas in de gemeente?
- Richt je eigen partij op
- Rebussen, testjes, quizzen, etc.
- Kinderverkiezingen: wat stemt jouw school?

Het Doeboek is te koop in onze webshop voor € 9,95 per pakket van 30 exemplaren, inclusief docentenhandleiding. De pakketten worden geleverd vanaf 12 januari 2018.

Wat staat hier?

HIER STAAT: "

Leerlingen in het voortgezet onderwijs en mbo

Scholierenverkiezingen

Wat zou de uitkomst van de verkiezingen zijn als jongeren het voor het zeggen hadden? ProDemos organiseert dit jaar de 25e editie van de Scholierenverkiezingen.

Meedoen is gratis. Meld je school aan via scholierenverkiezingen.nl

STEM Magazine

In het STEM verkiezingsmagazine vinden leerlingen op een voor hen aansprekende wijze informatie over de gemeenteraadsverkiezingen. Er zijn 2 edities: voor havo/vwo en voor (v)mbo. Het magazine bevat o.a.:

- Wat ga jij stemmen?
- De begroting van jouw gemeente
- Lokale partij oprichten. Hoe moeilijk is dat?
- Agenda van een raadslid
- Jong in de raad
- Test: wat weet jij van gemeentepolitiek?
- Referendum
- Interview met een journalist

STEM Magazine is te koop in onze webshop voor € 9,95 per pakket van 30 exemplaren, inclusief docentenhandleiding. De magazines worden geleverd vanaf 12 januari 2018.

Mbo-studenten / First Time Voters

Gastlessen: verkiezingspecial

Veel mbo-studenten mogen op 21 maart stemmen. Sommigen voor het eerst. Wij bereiden hen daar graag op voor met deze interactieve gastlessen, aangepast op het niveau van de groep. De gastlessen zijn gratis te boeken.

Toolbox First Time Voters

ProDemos biedt een scala aan werkvormen waarmee u zelf een les kunt verzorgen. (Kandidaat-)raadsleden kunnen optreden als gastdocent.

Er zijn verschillende kant-en-klare pakketten voor de verschillende niveaus op het mbo en een verschillende lesduur.

prodemos.nl/verkiezingen

Foto's: Bart van Vliet

ProDemos schuift aan: Verkiezingspecial

Een leuke avond over politiek? Voor veel mensen zal die combinatie niet zo voor de hand liggend zijn. Toch is dat precies de insteek van 'ProDemos schuift aan', bedoeld voor iedereen die politiek en de rechtspraak misschien niet op de voet volgt, maar er wel iets meer over zou willen weten. Iedereen heeft te maken met politiek. Maar terwijl veel burgers in Nederland kritisch en betrokken zijn, zijn er ook groepen burgers die geen vertrouwen hebben in de overheid en in hun eigen vermogen om invloed uit te oefenen.

Voor hen brengen we 'ProDemos schuift aan' in een speciale verkiezingspecial door heel het land. Hiervoor werken we samen met verenigingen en maatschappelijke organisaties, zoals Resto VanHarte, moskeestichtingen en vrouwenverenigingen. De vereniging zorgt voor een locatie, catering, laptop en beamer, wij zorgen voor een moderator en een luchtig maar informatief programma.

Voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 bereikten we met de Verkiezingspecial ruim 3000 mensen die meer wilden weten over hoe de politiek werkt en hoe je zelf invloed kunt uitoefenen voor, tijdens én na de verkiezingen. Dit jaar hebben we een Verkiezingspecial voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Extra leuk in de verkiezingspecial van 2018 is dat we in het programma veel

ruimte hebben voor gesprekken met (kandidaat-)gemeenteraadsleden. Samen met een quiz, een politieke bingo en een interactieve presentatie brengen we de lokale politiek op deze manier een stapje dichterbij de inwoners die vaak een afstand voelen tot hun gemeentebestuur. We willen dat ook zij het gevoel krijgen dat hun mening er mag zijn en dat je niet gestudeerd hoeft te hebben om betrokken te zijn.

Bent u actief bij een organisatie die zich inzet voor en met mensen met een behoorlijke afstand tot de politiek? Dan kunt u ons uitnodigen om de Schuift aan Verkiezingspecial ook gratis bij u te verzorgen. We organiseren maximaal honderd bijeenkomsten, dus wees er snel bij!

prodemos.nl/schuiftaan

AGENDA

Kijk voor de actuele agenda op prodemos.nl/agenda

JANUARI

- Ma 22 **Start collegereeks**
Ondermijning van het lokale bestuur met Pieter Tops
- Ma 29 **Collegereeks** Ondermijning van het lokale bestuur
- Ma 5 **Collegereeks** Ondermijning van het lokale bestuur

FEBRUARI

- Wo 7 **Actualiteitendebat**
Nieuwspoort
- Do 8 **Docentenavond** in Vredespaleis met Petra Stienen
- Vr 9 **Docentendag Maatschappijleer** met o.a. Joris Luyendijk
- Ma 12 **Collegereeks** Ondermijning van het lokale bestuur
- Di 13 **Politiek Café** Woningmarkt
- Do 15 **Film & Debat**

MAART

- Di 13 **Politiek Café**
- Vr 23 **Grondwetdag** Scholieren Challenge
- Za 24 **Grondwetdag** met o.a. wandelingen Grondwetpad met prominenten

Publicaties over de gemeente

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 zullen er weer veel nieuwe raadsleden zijn. Daarom heeft ProDemos een volledig geactualiseerde herdruk verzorgd van het succesvolle, door Els Boers geschreven boekje *Het raadslid, natuurlijk actief*. Niet ieder raadslid kan zich een eenduidig beeld vormen van haar of zijn eigen rol, maar ook niet van die van de ander. Dit handzame boekje bevat tips en aandachtspunten om lokale volksvertegenwoordigers hierbij te helpen. Een *must* voor

raadsleden om het werk boeiend en inspirerend te maken!

Voor degene die op hoofdlijnen kennis wil maken met de gemeente is er de brochure *Wie bestuurt de gemeente?* Wilt u meer weten over het reilen en zeilen van dit lokale bestuursorgaan? Lees dan de publicatie *De gemeente*, met hoofdstukken over de gemeentelijke instellingen, taken en financiën. Bestellingen via de webshop van ProDemos: prodemos.nl/webshop

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 5x per jaar. Abonneer u gratis op prodemos.nl/nieuwsbrief

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
www.prodemos.nl

Redactie

Afd. Communicatie
Basisontwerp
Studio Duel
Lay-out
Puntspatie [bno]
Druk
Bendion Mailsupport BV